

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ

Діяльнісний підхід у навчанні виник близько сорока років тому, він висвітлювався у роботах Виготського Л. С., Леонтьєва А. Н., Рубінштейна С. Л., Бадмаєва Б. Ц., Гальперіна П. Я., Давидова В. В., Машбіца Є. І., Решетової З. А., Атанова Г. А. та інших. Але він не втратив своєї актуальності і зараз.

Діяльнісний підхід у психології оснований на принциповому положенні про те, що психіка людини нерозривно пов'язана з її **діяльністю** та нею обумовлена. Існує два спеціально організованих види діяльності людей, в процесі яких вони засвоюють досвід минулих поколінь — **виховання та навчання**. Нас в подальшому буде цікавити навчання.

Процес навчання розглядається як діяльність. Для викладача це означає, що в процесі навчання він повинен вирішити завдання формування у студентів **уміння** здійснювати діяльність.

Будь-яка діяльність, у тому числі і навчальна, складається із наступних елементів: *потреба* → *мотив* → *ціль* → *підціль* → *задачі* → *підзадачі* → *дії* → *операції* → *продукт*.

Усі ідеї і вчинки людини визначаються якимись **потребами**. Те, заради чого проводиться діяльність, називають **мотивом**. Наприклад, один студент хоче отримати вищу освіту заради того, щоб **зробити кар'єру**, і мотивом тут є кар'єра. Іншому необхідна освіта заради **інтересу до професії** і бажання реалізуватися в ній, тому мотив тут — інтерес до професії. До певної діяльності суб'єкта спонукає, як правило, сукупність мотивів. Цю сукупність називають **мотивацією**. Характер мотивації, як і характер самої діяльності, визначається найбільш значимим мотивом, який здійснюється **домінуючим**.

Те, заради чого здійснюється діяльність є **метою** діяльності. Часто ціль розпадається на ряд **підцілей**. Кожна підціль досягається в певних **умовах**, у яких в даний момент проходить діяльність.

Хоча мотив і мета входять до складу діяльності самостійними елементами, вони можуть співпадати. У наведеному вище прикладі дві людини мають одну й ту ж мету — отримати диплом про освіту. Але першій диплом потрібен заради кар'єри, при цьому сама освіта не є обов'язковою. Тут мета і мотив не співпадають. Іншій необхідна освіта, підтверджена дипломом; в цьому випадку мета і мотив співпадають.

Співвідношення кожної підцілі в конкретних умовах її досягнення утворює **задачі**, які виникають по мірі здійснення діяльності. Вирішення задач є механізмом здійснення діяльності. Це вирішення реалізується за допомогою **дій**. Дії виконуються з допомогою **операцій**. В результаті виконання дій, передбачених діяльністю, виникають її **продукти**.

Реалізація діяльнісного підходу здійснюється за допомогою проблемного характеру навчання. Сократ у свій час сказав, що вчитель не той, хто дає, а той, у кого беруть. Вмілий викладач так організує навчальну діяльність, щоб студент міг сам брати, тобто правильно діяти, мислити, передбачати результати діяльності, співставляти їх з отриманими результатами, робити висновки. Причому викладач не повинен пов'язувати свої знання і своє розуміння питання, а направляти і корегувати процес мислення і дії студентів. І у цьому велику роль грає проблемне навчання.

Утворюються **проблемні ситуації**, а процес мислення розглядається як вирішення проблемної ситуації. У вищій школі проблемне навчання впроваджувалось директивно.

Викладачі не завжди розуміли правильно термін «проблемне навчання». Одні розуміли сутність цього питання буквально — **потрібно ставити проблеми**. Інші розуміли під цією категорією вирішення якихось певних задач. **Але це поняття більш глибоке**. У вищій школі це поняття може бути синонімом поняттю **«наукова проблема»**.

При такій формі навчання формується **світогляд**.

Наприклад, розглядаючи з історії економічних учень тему «Марксизм», потрібно зупинитись на структурі «Капіталу» Маркса, показати, що існує протиріччя між I та IV томами «Капіталу», пов'язати це з фізіократами та «енергетичною теорією» Подолінського. Це є «наукова проблема», яка, як свідчить досвід роботи, дуже цікавить студентів.

О. О. Денісова, канд. екон. наук,
доцент кафедри інформаційних систем в економіці

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Позитивним аспектом системи поточного і підсумкового контролю знань студентів, запровадженої в КНЕУ, є те, що вона певним чином урівнює права учасників навчального процесу, оскільки для кожної дисципліни встановлено правила, обов'язкові і для викладачів, і для студентів. Викладач перестає бути особою, ре-